

SÖYLEMEKTEN ÇEKİNME:

LEZBİYEN

KA
OS
GL

Söylemekten Çekinme: Lezbiyen

Hazırlayan ve Yayımlayan: Kaos GL Derneği

Birinci Baskı: Nisan 2018, Ankara

Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği (Kaos GL) tarafından hazırlanıp yayımlanan bu kitapçık parayla satılmaz. İnsan haklarının desteklenmesi ve ayrımcılıklara karşı bilgilendirme amaçlı etkinliklerde serbestçe kullanılabilir ve dağıtılabılır.

Basım

Ayrıntı Basımevi, Ostim-Ankara

Sertifika No: 13987

İllüstrasyon: Aslı Alpar

Tasarım: CeketMedya

Kaos GL Derneği

PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere - Ankara

Telefon: +90 312 230 0358

Faks: +90 312 230 6277

E-posta: bilgi@kaosgl.org

www.kaosgl.org

SWEDEN

Bu kitapçık, Kaos GL Derneği tarafından, İsveç Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Ajansı'nın (SIDA) destekleri ile yayımlanmıştır. Bu durum, yayının içeriğinin SIDA'nın resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmez.

İÇİNDEKİLER

TERİMLER / TANIMLAR	5
SÖYLEMEKTEN ÇEKİNME: LEZBİYEN	11
LEZBİYENLERE SIKÇA SORULAN SORULAR	13
STEREOTİP: HİÇ LEZBİYENE BENZEMİYORSUN	17
LEZBİYEN ÖRGÜTLENME: SAPPHONUN KIZLARI VE LEZBİYEN BİSEKSÜEL FEMİNİSTLER	19
BURADA BİR TARİH VAR: KADIN KADINA ÖYKÜ YARIŞMASI	22

TERİMLER / TANIMLAR

LGBTİ: Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans ve İnterseks isimlerinden oluşan kısaltmadır. Lezbiyen-Gey-Biseksüel, cinsel yönelim; Trans, cinsiyet kimliği; İnterseks ise cinsiyet durumudur.

Eşcinsel: Kendi cinsinden olanlara duygusal, erotik ve cinsel yönelim içinde bulunan kadın veya erkek. Homoseksüel'in (Homosexual) Türkçesidir. Hem kadın eşcinseller hem de erkek eşcinseller için kullanılır. Günlük hayatta daha çok erkek eşcinselleri ifade ettiğinden erkek eşcinseller için "gey", kadın eşcinseller için "lezbiyen" isimleri de kullanılır.

Eşcinsellik: Aynı cinsiyetten iki kişi arasındaki cinsel ve/veya duygusal çekimi ifade eder. Zamanında bir tıp terimi olarak kullanıldığından günümüzde "homoseksüel" ile "homoseksüellik" terimleri kullanılmamaktadır. Eşcinsellik, "homosexuality" teriminin birebir çevirisi olduğu halde, "homoseksüellik" terimine yüklenmiş olumsuzluğu taşımadığından Türkiye'deki LGBTİ hareket tarafından gerektiğinde kullanımı devam etmektedir.

Gey: Erkek eşcinsel. 1970'lerin başında Gey Kurtuluş Hareketiyle (Gay Liberation Movement) ortaya çıktı. Bu süreçte, "homoseksüellik"ten politik bir kopuş olarak kullanıldı. "Homoseksüel" kelimesi, tıp tarafından tanımlanmış olduğu halde, "gey" kelimesi, aynı cinsten insanların birbirlerine karşı duygusal, erotik, cinsel yönelimleriyle yarattıkları hayat tarzını tanımlamak için, eşcinseller tarafından tanımlandı. Başlangıçta hem kadın hem de erkek eşcinselleri kapsayan "gey" kelimesi, günümüzde sadece erkek eşcinseller tarafından kendilerini ifade etmek için kullanılır. Bu kelimenin Türkçeye, İngilizceden olduğu gibi alınması 1980'lere rastlar. İlk kez, 1999'da "Türkiyeli

Eşcinseller Buluşması” sonrasında “gay” sözcüğü, Türkçeleştirilerek “gey” olarak kullanılmaya başlandı. Eylül 2006 tarihinden itibaren de Türk Dil Kurumu elektronik sözlüğünde “gey, erkek eşcinsel” olarak tanımlandı.

Lezbiyen: Eşcinsel kadın. Duygusal, erotik, cinsel yönelimleri kendi cinsinden olanlara yönelik kadınları tanımlar. Terim, Yunan kadın şair Sappho'nun M.Ö. 6. yüzyılda yaşadığı Lesbos (günümüzdeki adıyla Midilli) Adası'nın isminden gelir.

Biseksüel: Hem kendi cinsiyetine hem de farklı cinsiyetlere sahip insanlara duygusal, romantik ve cinsel yönelim içinde olan kişileri tanımlar. Biseksüel bir kimse, tüm cinslere aynı ölçüde ilgi duymayabilir ve bu ilginin derecesi zaman içinde değişebilir.

Heteroseksüel: Duygusal, cinsel ve erotik olarak karşı cinsten kişilere yönelmiş olan kadın ya da erkek. Kendiliğinden ve zorunlu olarak, toplumda egemen var oluşturan. Bu kendiliğinden ve zorunluluk hali, heteroseksüel kişilerin kendilerini “heteroseksüel” olarak tanımlamalarına bile gerek duyurmamaktadır. Bu durumdaki kişiler, kendini “eşcinsel” ya da “heteroseksüel olmayan” diye tanımlayan kadın ve erkeklerin ortaya çıkmasını kavrayamamakta, “homofobik” ve “heteroseksist” olabilmektedir. Doğal olarak bu durum, bütün heteroseksüellerin heteroseksist olduğu anlamına gelmez.

Cinsel Yönelim: Belli bir cinsiyetteki kişiye karşı süregelen duygusal, romantik ve cinsel çekimi ifade eder. Cinselliği oluşturan dört unsurdan biridir. Cinsellikle ilgili diğer üç unsur ise; Biyolojik cinsiyet, Toplumsal cinsiyet kimliği (erkek ya da kadın olmaya ilişkin psikolojik duyum) ve Toplumsal cinsiyet rolüdür (eril ya da dişil davranışları belirleyen kültürel normlara uyum). Cinsel yönelimdeki çeşitlilikle birlikte tanımlanmış üç cinsel yönelim; kişinin kendi cinsiyetinden birine yönelmesi eşcinsellik, kişinin karşı cinsiyetten birine yönelmesi heteroseksüellik, kişinin hem kendi cinsiyetine hem de farklı cinsiyetlere yönelmesi biseksüelliktir. Cinsel yönelim, duyguları ve kendilik kavramını içerdiği için cinsel davranıştan farklıdır. Bireyler davranışlarıyla cinsel yönelimlerini ifade edebilecekleri gibi etmeyebilirler de. Genel olarak cinsel ilgi ve isteğin arttığı ön ergenlik ve ergenlik döneminde cinsel yönelimlerin farkına varılır.

Cinsiyet: Biyolojik cinsiyeti ifade eder. Kadın ve erkeğin genetik, fizyolojik ve biyolojik bedensel özellikler bütünüdür. Doğumda üreme organlarına bakılarak kişiye atanan cinsiyeti ifade ettiğinden “atanmış cinsiyet” de denir. Üreme organları ve sistemleri üzerinden çoğu toplumdaki hâkim tanımla-

mada, vajina ile doğanlar “dişi”, penis ile doğanlar “erkek” olarak adlandırılır. Bununla birlikte interseks kişilerin cinsiyet durumları üreme organları ve sistemleri açısından farklılık gösterebilir.

Cinsel Kimlik: Kişinin kendini hangi cinsiyetle özdeşleştirdiğini ifade eder. Kişinin biyolojik olarak cinsel özelliklerini yansıtır. Kromozomlar, cinsel hormonlar, diş ve iç cinsel organlar, üreme hücrelerinin geliştiği dokular ve ikincil cinsiyet özellikleridir.

Toplumsal Cinsiyet: Farklı kültürlerde, farklı coğrafyalarda ve farklı tarihsel zamanlarda kadınlara ve erkeklere toplumsal olarak yüklenen roller ve sorumluluklar bütünüü ifade eder. Tipik olarak kadınlara ya da erkeklere ait özellikler ve beceriler ile değişik durumlarda kadın ve erkeklerden genellikle beklenen davranış biçimlerini de içerir. Her iki cinse ait bu tür özellikler; aile, arkadaşlar, söz sahibi kişiler, dini ve kültürel öğretilerin yanı sıra okul, işyeri ve basın-yayın organlarının etkileri ile şekillenir. Toplumsal cinsiyet kavramı; kadın ve erkeğin toplum içindeki farklı rollerini, sosyal konumlarını, ekonomik ve politik güçlerini yansıtır ve aynı zamanda tüm bunları etkiler. Toplumsal

Cinsiyet Rolü: Toplumsal cinsiyetin bir parçasıdır ve kişinin kendisini bir oğlan çocuk/erkek veya kız çocuk/kadın konumunda göstermek için yaptığı ve söylediği şeylerin tümü olarak tanımlanır. Kişiler arasındaki biyolojik cinsiyet farkı toplumsal bir eşişsizlik yaratmaz. Ancak, kadına ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri ve sorumlulukları kişiler arasında bir eşişsizlik ve ayrımcılığa sebep olur. Bu durum, ataerkil toplumdaki cinsiyetçi yaklaşımlardan kaynaklanır.

Biyolojik Cinsiyet / Toplumsal Cinsiyet: “Biyolojik cinsiyet”, insanları “kadın” ya da “erkek” olarak genetik, fizyolojik ve biyolojik özellikleri üzerinden tanımlar. Bu sınıflandırmada biyolojik farklılıklar temel alınır. Bununla birlikte, insanların toplumsal ilişkiler içinde kadın, erkek ve diğer cinsiyetlere atfen belirlenen konumlarının ve bu işbölümünün gerektirdiği rol ve sorumlulukların biyolojik cinsiyetleri ile bir ilgisi yoktur. Bu normlar tamamen toplumsal süreçlerde inşa edilir, zaman içinde ve toplumdan topluma değişebilir. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet dinamik bir kavram olarak belli bir zaman döneminde belli bir kültürde “erkeksi” ya da “kadınsı” kabul edilen rol ve davranış özellikleri üzerinden tanımlanır. Bu özellikler saç şekli ve giyim stilinden, insanların konuşma ya da duygularını ifade etme tarzlarına kadar uzanan büyük bir çeşitlilik içindedir. Ayrıca, toplumsal cinsiyet, toplumsal önyargı haline gelmiş iki sabit toplumsal cinsiyet kimliği düşüncesinin ötesi-

ne geçerek farklı cinsiyet kimliklerini içeren bir kavramsallaştırmadır. Başka bir deyişle, bu tanımlamada erkek, kadın ya da trans olarak kendimize dair içsel algımızı ifade eden toplumsal cinsiyet kimlikleri yer alır. Çoğu zaman kamusal ve özel hayatın hemen her alanında görülen toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini biyolojik cinsiyet farklılıklarına dayalı olarak gerekçelendirmeye çalışır. Ataerkil (erkek egemen) normlar doğrultusunda toplumsal cinsiyetlere atfedilen eşitsiz konumların gereklerine göre beklenen davranış ve sorumluluklar biyolojik farklılıkları yaratan doğal veya doğaüstü bir temele dayandırılır. Buna karşın bu meşrulaştırma arayışları toplumsal cinsiyet ilişkilerinin toplumsal süreçlerde inşa edildiği ve dönüştürülebilir olduğu gerçeğini örtemez.

Cinsiyet Kimliği: Kişinin kendisini hangi cinsiyette hissettiğini ve başkaları tarafından nasıl görülmek istediğini ifade eder. Kişinin doğumdan itibaren kazandığı biyolojik cinsiyete yönelik tıbbi, cerrahi ya da diğer araçlarla müdahale edilerek bedensel görünüşü ile işlevlerini özgür bir şekilde değiştirme hakkını da kapsar. Cinsiyet kimliği, sadece bedenle ilgili olmayıp, psikolojik ve sosyal yönleri de içeren bir süreç ve terimdir. Cinsiyet İnşa Süreci: Cinsiyet inşası, bireyin toplumsal cinsiyetini biyolojik cinsiyeti ile uyumlu hale getirdiği bir süreçtir. Bu süreç genellikle kişisel, sosyal ve medikal yönleri gerektirmektedir. Tıpta “cinsiyet değiştirme” de denilen, bu süreçteki kişilerin ise “cinsiyet geçiş süreci” olarak isimlendirdikleri müdahale ile bireyin cinsel organlarının erkekten kadına veya kadından erkeğe dönüştürülmesi en önemli ameliyattır. Bu ameliyat göğüs bölgesi ve diğer bölgelerin değişimini de kapsayabilir.

Transgender: Cinsiyet geçiş sürecini tamamlamış veya tamamlamamış olsun, biyolojik cinsiyetine ve görünümüne bir şekilde müdahale edenleri ifade etmek için kullanılan bir terimdir. Türkiye’de fazla yaygınlık kazanmamış olan bu terim çoğunlukla, operasyonel geçiş sürecini tamamlamış veya tamamlamamış olsun tüm trans kimlikleri kapsar.

Transseksüel: Artık pek kullanılmamakla birlikte transseksüel terimi, kendisini diğer cinsiyete ait hisseden ve bu amaçla cinsiyet geçiş sürecinde olan kişileri ifade eder. Hem “erkek” hem de “kadın” için geçerlidir. Kişinin davranışlarından çok iç dünyasında kendisini karşı cinsten biri gibi görmesi, hissetmesidir. Ruhsal eğilimler için belirleyici olan bir kelimedir, bu yüzden transseksüeller dış görünüşlerinden belirlenemeyebilir. Çünkü kendilerini, karşı cinsten hissettiklerini dış görünüşlerine her zaman yansıtmayabilirler.

Travesti: Bu terim de artık pek kullanılmamaktadır. Operasyonel bir cinsi-

yet geçişi olmadan dış görünüşüyle ve davranışlarıyla karşı cinse ait olma isteğini ifade eder. Halk arasında “travesti” dendiğinde sık bir şekilde “kadın kılığındaki erkekler” akla gelse de travesti kelimesi aslında hem “erkek” hem de “kadın” için geçerlidir. Geçici olarak karşı cinsten biri gibi yaşamak için, o cinse ait giysilerin giyilmesi ve karşı cins gibi davranılmasıdır. Kalıcı bir cinsiyet değişikliği özlemi veya bununla ilgili hormonal/cerrahi müdahale isteği yoktur. Transvestizm olarak da karşımıza çıkan bu terim İngilizce’deki “crossdresser” a denk gelir ama ülkemizde daha çok transseksüellikle karıştırılmaktadır.

Trans: Cinsiyet kimliği, biyolojik cinsiyetiyle uyumlu olmayan kişilerin tümünü ifade eder. Cinsiyet geçiş operasyonu geçirmiş olsun ya da olmasın kendisini diğer cinsiyete ait hissederek “transseksüel” veya “travesti” olarak tanımlayan herkes için “trans” terimi şemsiye bir isim olarak kullanılır. Atanmış/biyolojik cinsiyeti “kadın” olan ama kendini “erkek” olarak tanımlayan kişilere trans erkek, atanmış/ biyolojik cinsiyeti “erkek” olan ve kendini “kadın” olarak tanımlayan kişilere de trans kadın denir. Bununla birlikte, kişiler kendilerini trans erkek ve trans kadın olarak tanımlamayı istemeyebilirler ve sadece kadın ve erkek olarak tanımlayabilirler. Trans terimi cinsiyet kimliği ile ilgili olup, herhangi bir cinsel yönelimi işaret etmez. Trans kişiler heteroseksüel, eşcinsel, biseksüel yönelimlere sahip olabildikleri gibi, bu cinsel yönelimlerin kendilerine yetmediğini veya uymadığını da düşünebilirler.

İnterseks: İnterseks terimi cinsiyet durumuna işaret eder. Tek tip bir “interseks beden” yoktur. Çoğu interseks kişi kendini sıradan kadınlar ve erkekler olarak tanımlar ve yaşar. İnterseks hali cinsiyete ilişkin olduğundan haliyle interseks kişilerin cinsel yönelimleri de eşcinsel, biseksüel veya heteroseksüel olabilir. İnterseks durumlar tıp âleminde “cinsiyet gelişim bozukluğu” olarak da adlandırıldığında işaret edilen aslında bu kişilerin birçok insandan daha farklı dış cinsiyet organlarına, iç üreme organlarına ve/veya iç salgı bezlerine sahip olmalarıdır. İnterseks kişiler, erkek ya da dişi kategorilerine beklendiği şekilde uymayan ya da her iki kategoriye de giren cinsiyet özellikleri ile (kromozomlar, genital organlar ve/veya hormonal yapı) doğar. Doktorlar çoğunlukla ebeveynlere interseks çocuklar üzerinde cerrahi ve başka tıbbi müdahaleler yapılmasını, böylece bedenlerinin görünürde “kadın” ya da “erkek” özelliklerine kavuşturulmasını önerir. Pek çok vakada, bu müdahaleler tıbben gereksizdir ve interseks çocuklar büyüdükçe üzerlerinde çok olumsuz etkileri olabilir. “İnterseks” kavramı insanlarda doğal olarak görülen bir cinsiyet özellikleri yelpazesini ifade eder. İnterseks ayrıca cinsiyetin bir spektrum olduğu ve insanların dişi ya da erkekten başka cinsiyet özelliklerle

riyle de var olabileceği fiziksel gerçeğini yansıtır. Tarihsel olarak “interseks” terimi tıbbi müdahale ya da “iyileştirme” gereken bir bozukluk olarak kullanılmıştır. Bu terim son yirmi yıldır interseks hakları savunucuları tarafından yeniden ele alınarak sahiplenilmiş ve insan hakları temelli bir şemsiye terime dönüştürülmüştür. İnterseks ya da değil, kişilerin cinsiyet özellikleri, doğumları ile birlikte başlar. Öte yandan, bir kişinin interseks olduğu hayatının farklı aşamalarında görünür hale gelebilir (bazı durumlarda doğar doğmaz, bazen çocuklukta, ergenlikte ya da yetişkinliğinde). Çevresindeki koşullara göre kişi kendisinin interseks olduğunu da farklı zamanlarda öğrenebilir. Bunun bir tabu olarak görüldüğu durumlarda interseks kişinin kendisinin farkına varması da gecikebilir. Hatta bazı interseks kişiler “interseks” olduklarını hiç öğrenememektedir.

SÖYLEMEKTEN ÇEKİNME:

LEZBİYEN

“Lezbiyen” kelimesi, M.Ö altıncı yüzyılda yaşamış ünlü eşcinsel kadın şair Sappho’dan gelir. Sappho, Lesbos Adası’nda yaşayan bir şairdir ve Antik Yunan’da kadınların, evlerden çıkamadığı ve toplumda temsil edilmediği bir dönemde kadınlara duyduğu aşkı şiirleriyle anlatmıştır. Yunan edebiyatında lirik sanatı Sappho ile biçimlenmiştir. Şiirleri, kadınlara duyduğu özlemi, erotizmi ve umutsuzluğun içindeki uğraşısıyla ünlüdür.

Eşcinselliğin, ancak yüksek sınıfların yaşayabileceği “erkek erkeğe” bir ilişki olarak kabul gördüğü bu dönemde; üst tabakadan erkekler toplumsal mecralarda eşcinsel ilişkiyi görünür bir biçimde yaşarken, kadınlar “romantik dostluk” ilişkilerini daha “saklı” alanlarda yaşamıştır. Sappho’nun varlığı ve şiirleri “eşcinsel = erkek eşcinsel” algısını dağıtmıştır. Dizeleriyle, dünyada kayıtlı ilk “kadın kadına” anlatının kalemidir.

Sappho’nun yaşadığı ada sebebiyle aldığı “Lesboslu” lakabı, zaman içinde “lezbiyen” sözcüğüne dönüşmüştür. Bu sebeple şair Sappho, lezbiyen kültürde evrenselleşen sayılı figürlerden biridir.

“Lezbiyenlik” önceleri Sappho’nun negatif temsilleriyle, sonraları çeşitli “cannavarlaştırılmış” mutsuz sonlu romantik ilişkiler olarak özellikle edebiyat ve sinemada sıkça işlenmiştir. Bu negatif temsilden “lezbiyen” kelimesinin kendisi de etkilenmiş, kullanımından kaçınılmıştır.

Türkiye’de 90’ların ortalarında “lezbiyen” kelimesine alternatif olarak “sevici” kullanılmıştır. “Sevici”nin güncel anlamı Türk Dil Kurumu’nda “Kendi cinsinden kimselerle cinsel ilişkide bulunan kadın, ablacı, lezbiyen”dir. “Sevici”, “lezbiyen” kelimesiyle ilgili negatif temsilden kaçınmak için kullanılmış olsa da zamanla yeniden “lezbiyen” kelimesinin kullanım sıklığı olarak epey önde olduğunu görürüz.

LEZBİYENLERE SIKÇA SORULAN SORULAR

Yani öyle kadın kadına nasıl oluyor?

Her cinsel eylemin biricikliğini esas aldığımızda; kadın kadına ya da başka cinsiyetler arası cinsel birlikteliğin tanımını yapmamız mümkün değildir. Cinsel eylemin biçimini, o eylemi gerçekleştiren kişiler belirler. Bu sebeple “Kadın kadına sevişmek şöyledir” diyebileceğimiz bir tanım hiçbir zaman gerçekliğe değmez. Cinsel eylemin, sonunu ve sınırını partnerlerin belirlediğini akıldan çıkarmayarak, kadın kadına birlikteliklerin yine o birlikteliği yaşayan kadınlar tarafından uçsuz bucaksız bir performans denizinde belirlendiğini bilmemiz yeterli.

Penetrasyon gerçekleşmeden seks eksik olur, lezbiyenler dildo/strap-on kullanıyorlar mı?

Penetrasyon, cinsel eylemde kişilerin (kadın, erkek ya da cinsiyet ifadesi tanımsız fark etmeksizin) ancak tercih edeceği bir biçimdir. Herhangi bir biçimin tercih edilmiyor olması, cinsel eylemi eksik ya da fazla kılmaz. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği fark etmeksizin penetrasyon kişisel bir tercihtir. Lezbiyenler de tüm bu kişiler gibi, penetrasyonu tercih edebileceği gibi hiç eylemeyebilir.

Dildo ve strap-on gibi penetre amaçlı opsiyonu olan seks oyuncakları, herkes içindir. Dileyen herkes kullanabilir. Bu oyuncakların kullanımı da yine isteğe bağlıdır.

Birinin muhakkak daha baskın olması gerek, ilişkide kim kadın kim erkek oluyor?

Kadınlar arası duygusal / cinsel ilişkilerde birinin “erkek” olması gerekmez. Ancak çift olmanın tek yolunun “heteroseksüel ilişki” olduğunu düşünener, ilişkide kadın – erkek denge şartını ararlar. Bunun heteroseksist düşünce biçiminin bir ürünü olduğunu söyleyebiliriz.

“Baskınlık”, “sertlik”, “nahiflik”, “edilgenlik” gibi tanımlanan özellikler, karakteristik özelliklere girer. Bir kişinin bu karakteristik özelliklere sahip olması; cinsel yönelim ve cinsiyet kimliğini belirlemez, ilişkisinde/lerinde tanımladığı cinsiyet ifadesini değiştirmez ya da simgelemez.

Bütün kısa saçlı kadınlar lezbiyen midir?

“Kısa sa” stiline, bir lezbiyen sa modeli olduğu yönünde yanlış bir algı vardır. Saçları kısa, uzun fark etmeksizin kişi kendini ancak lezbiyen olarak tanımlıyorsa lezbiyendir.

Lezbiyenler erkek olmak mı ister?

Lezbiyenler kadınlardan hoşlanan ve ilişkilenen kadınlardır, erkek olmak istemezler.

Lezbiyenlerin görünmez olmasının sebebi sayıca az olmaları mıdır?

Herhangi bir şehirde, ülkede, bölgede, kıtada; dünyada kaç tane lezbiyen olduğu hiçbir zaman hesaplanabilecek bir alan değildir. Ancak açık kimlikli lezbiyenler üzerinden görünürlük ve görünmezlikten söz edilebilir. Bu sebeple, lezbiyenlerin sayıca az olmaları sebebiyle görünmez olduğu iddiası yanlış olur.

Kadın kadına ilişkiler daha duygusal mı olur?

Kadın kadına ilişkilerin daha “duygusal” ya da daha “yumuşak” olduğu iddiası toplumda kadınlara biçilmiş cinsiyet rolleriyle ilgilidir. Bu iddia, “anaç”, “romantik”, “duygusal”, “sevgi dolu” ya da “zararsız” olduğu cinsiyetçi önyargıların bir ürünüdür. Kadın kadına ilişkilerin, herhangi karma başka bir ilişki türünden daha “duygusal” olduğunu söylemek bu sebeple yanlış olur.

Bir erkekle evli ve/veya çocuğu olan bir kadın lezbiyen olabilir mi?

Bir erkekle evli, o partneriyle birlikte ebeveynliğini yaptığı bir çocukla aynı evde yaşıyor olsa dahi; bir kadın lezbiyen olabilir. Peki nasıl? Partneriyle heteroseksist bir baskıyla evlenmiş olabilir, kendini sonradan keşfetmiş olabilir, erkeklerle yaşadıklarını cinsel edim olarak görüyor olabilir, ... ihtimaller kişisel deneyime bağlı olarak çeşitlendirilebilir. Bir kadının, kiminle evli olduğu ve çocuk sahibi olup olmadığı onun beyanını sorgulanabilir hâle getirmez. Kişi kendini lezbiyen olarak tanımlıyorsa, lezbiyendir.

Lezbiyenlik fark edilebilir mi?

Lezbiyen ya da değil, hiç kimsenin cinsel yönelimi ve cinsiyet kimliği “fark edilebilir” değildir. Saç modeli, giyim tarzı, tavrı, dünya görüşü gibi şeyler karakteristik özellikleri ve performansı ifade eder. Performans, kimliği ifşa etmez. Kişi ancak “lezbiyenim” beyanı veriyorsa onun lezbiyen oluşundan söz edilebilir.

Lezbiyenler toplumda geylere oranla daha hoşgörüle mi karşılanır?

Geyler ve lezbiyenler, kadın ve erkek kimlikleri üzerinden homofobinin farklı çeşitleriyle karşılaşılıyor olabilir. Farklı tür ayrımcılıklara uğruyor olmak, hete-

roseksist düzende bir kimliği diğerinden daha ayrıcalıklı kılmaz. Bu sebeple, lezbiyenlerin toplumda geylere oranla “daha hoşgörüyle” karşılandığı iddiası yanlıştır.

Lezbiyenlik uzmanlarca değiştirilebilir bir kimlik midir?

Lezbiyenlik, uzmanlarca değiştirilebilen bir kimlik değildir. Heteroseksüelliği tercih edilmesi gereken bir yönelim olarak göstererek ona teşvik etmek amacıyla bireyin cinsel kimlik ifadesini değiştirmeye yönelik müdahaleler, ruh sağlığının kötü yönde etkilenmesine yol açar. Bilimsel dayanak ve klinik kullanışlılıktan yoksun olan bu müdahaleler, günümüzde bazı ülkelerce yasaklanmaya başlamıştır.

STEREOTİP

HİÇ LEZBİYENE BENZEMİYORSUN

Kitapçığın bu bölümünde lezbiyenlerle ilgili ön yargı ve stereotipleri ele alacağız. Aşağıdaki stereotip kutusu, lezbiyenlerin bazı karakteristik özelliklere (tamamına, bir kısmına ya da yalnız birine) sahip olmadıklarında “Hiç lezbiyene benzemiyorsun” lafını duydukları ifadeleri içeriyor.

Stereotip Kutumuz: Lezbiyenler feminist olur. Lezbiyenler bakire olur. **Lezbiyenler çirkin olur.** Lezbiyenler kısa saçlı olur. **Lezbiyenler uzun süreli ilişki yaşar.** Lezbiyenler sinirli olur. **Lezbiyenler erkek düşmanıdır.** Lezbiyenler tüm kadınlardan hoşlanır. **Lezbiyenler evlenmez.** Lezbiyenler kedilerle yaşar. **Bir kadın çocuk sahibiyse lezbiyen olamaz.** Lezbiyenler çok eşli olur. **Lezbiyenler geylerden daha rahattır.** Lezbiyenler duygusaldır. **Lezbiyenler tek**

gecelik ilişki yaşamaz. İki kadın öpüşüyorsa bu onların lezbiyen olduklarını gösterir. **Lezbiyenler maddi durumu iyi insanlardır.** Lezbiyenler yönelimlerini saç modelleriyle ortaya koyar. **Lezbiyenler cinsel hayatlarından kolayca söz eder.** Lezbiyenler ilişkide daha anlayışlıdır. **Lezbiyenler flört şiddeti uygulamaz.** Lezbiyenler kısa boylu olur. **Lezbiyenler büyük şehirlerde yaşar.** Lezbiyenler yönelimlerini geylere oranla daha kolay ifade eder. **Lezbiyenler bifobiktir.** Lezbiyenler sanat alanlarında olumlu temsil edilir. **El ele tutuşup yürüyen tüm kadınlar lezbiyendir.** Lezbiyenler maskülen olur.

Lezbiyenler için “kadın” kimlikleri üzerinden ileri sürülen edilen bu tanımların tümü, kişi bu özelliklere sahip olsun ya da olmasın karakteristik özellikleri ve performansı ifade eder. Yani; bu ifadeler fark etmeksizin lezbiyenler, lezbiyendir.

Kişinin; dış görünüşü, dünya görüşü, ilişkilene biçimi, mizacı, ekonomik düzeyi ve aklımıza gelebilecek herhangi bir özelliği ne olursa olsun; cinsel yönelimini simgelemez, ifşa etmez ya da bu yönelimle ilgili “ipucu” vermez. Bu özelliklere sahip olmak gibi olmamak da kişinin beyanını sorgulanabilir bir hâle getirmez.

Stereotip kutusundaki özelliklere sahip olmamak kimseyi “eksik” lezbiyen yapmaz çünkü bu özellikler lezbiyen kimliğinin “özellikleri” değildir.

Görünür olanın stereotip olarak karşımıza çıktığı toplumda, lezbiyenlik tek çeşit değildir. Bir kadın olarak kadınlarla ilişkilenecek olmak, karakteristik bir özellik ya da sergilenecek bir performans atamaz. Kişi bu özelliklere cinsel kimliğinin dışında sahiptir ve kendini gerçekleştirir.

Bu özelliklerin tümü “lezbiyenler için yanlıştır” diyemeyiz ama bu ifadeler “tüm lezbiyenleri tanımlayamaz çünkü lezbiyenlik bir çeşit değil” demek mümkündür.

LEZBİYEN ÖRGÜTLENME: SAPPHONUN KIZLARI VE LEZBİYEN BİSEKSÜEL FEMİNİSTLER

Sapphonun Kızları

Sapphonun Kızları, 1997 yılında Ankara'da kurulmuş olan lezbiyen feminist bir gruptur. İki yıl faaliyet göstermiş olan grup, eşcinsel hareketin içinde kadınların kendi alanlarını kurma ihtiyacı üzerine içinde "Kendimiz gibi insanlarla tanışmak için pratikte ilk akla gelen gey barlar veya yaşamın içindeki sonsuz bekleyişler yerine kendi ortamımızı kendimiz yaratıyoruz" diyerek bir araya gelmeye başlamıştır.

"Eşcinsel" kelimesinin akla ilk olarak "eşcinsel erkekleri" getirmesine bir tepki olarak ortaya çıkan grup; eşcinsel harekette kadınları kendi politikalarını üreterek görünür kılmayı amaçlamıştır.

Sapphonun Kızları varlığını, “Neden Varız?” isimli yazıda şöyle açıklar:

“Neden varız? Çünkü biz, diğer tanıdığımız veya tanımadığımız benzerlerimiz gibi kırgındık, yaralıydık, korkuyorduk, kendimizi anlar gibiydik ama dilimiz yoktu, ürkütücü bir dünyanın yalnız çocuklarıydık. Her birimiz kadınlara ayırdığımız hayal dünyasını keşfedişimiz ve kabul edişimizin şu veya bu aşamasında etrafımızda benzerlerimizi arar olmuştuk. Kimimiz bir gazeteye telefon açıp onların var olduğunu düşündüğü bağlantılara bel bağlarken, bir diğeri çaresizce ‘ben varsam, başkaları da vardır’ diyerek günlük yaşantısında gözü açık gezinmişti. Mantığımız ‘anormal, garip, ucube’ olmadığını söyleyince, insanın kendine güveninin zayıf bağlarını yok etmeye hazır dünya yüzünden benzerlerimizden ‘anormal, garip, ucube’ olmadığını dinlemek istiyorduk. Aslında o yıllarda bu arayışımızın gerekçelerini dillendirebilecek kelimelerimiz yoktu. Sadece hissimiz, duygumuz vardı. Birbirimizi bulsak ne konuşacağımızı bilmiyorduk. Kendimizi hem lezbiyen yerine, hem de ‘lezbiyen’in ne olduğuna çok emin olmadığımızdan ‘lezbiyen’den başka bir şey yerine koyduğumuz için, yavaş yavaş birbirimizle tanışmaya başladığımız zamanlarda bu kadar çok aradığımız ‘birbirimizken’ kolay kolay yakınlaşmadık.”

İki yıl toplantı, etkinlik ve buluşmaların ardından Sapphonun Kızları kendini feshetmeden önce eşcinsel ve biseksüel kadınlar için “Bilitis” isimli bir e-posta grubu açmıştır. Bu e-posta grubu, hem kadınlarla ilgili kadınların birbirlerini daha “güvenli” olarak bulması için hem de internet çağının başlamasıyla daha farklı fikirlerin görünür olması amacıyla kurulmuştur. Daha sonra büyüyerek eşcinsel hareketin içindeki kadınların öz-örgütlenme pratiğinin internet ayağı hâline gelmiştir.

Lezbiyen Biseksüel Feministler

LezBiFem, 2015 yılında İstanbul’da feminist lezbiyenlerin ve biseksüel kadınların bir araya gelme ihtiyacından kurulmuş bir gruptur. Tıpkı Sapphonun Kızları gibi iki yıl faaliyet gösteren grup; heteroseksüel varsayıldıkları herhangi bir LGBTİ+ ya da feminist eylemde bulunmaktan farklı bir eylemi Kadıköy’de örgütleyerek, “Lezbiyeniz, biseksüeliz, feministiz; hizaya gelmiyoruz” pankartıyla “Biz de varız!” diyerek kendini duyurmuştur.

“Neden LezBiFem?” sorusuna şöyle cevaplar:

“Grubumuzun ismini Lezbiyen Biseksüel Feministler koyduk; aramızda bu ismi fazla doğrudan bulanlar da oldu, grubun ismini koymayı unutmamız

gibi olmuş diyenler de... Daha yaratıcı bir isim mi bulsak diye tartıştık ama bir yandan da lezbiyen, biseksüel olduğumuzu lafı dolandırmadan bas bas bağırarak istiyorduk.”

LezBiFem’in kurulduğu esnada; lezbiyenlik ve biseksüellik vurgusunu içeren feminist bir zemin olduğumuzun altını çizmek politik olarak elzemken, bir taraftan da dışlayıcı olma riski taşıyordu. Ama grup bu ismin içerdiği sözcüklerin ötesinde, cinselliği kimliklere kapatmayan, tek tip ve natrans bir feminizmi dayatmayan, cinsellik konuşmak ve örgütlenmek için deneyimi şart koşmayan, LezBiFem’de örgütlenme ihtiyacı ve hevesi olan herkesin kendisini rahat hissederek istediği kadar konuşabileceği bir ortamı birlikte oluşturmanın yollarını arayan bir grup olma arzusunun gücüne inanarak ismin böyle kalmasına karar vermiştir.

“Lezbiyenlerin ve biseksüel kadınların görünmezliği ve kendilerine özgül sorunları biz konuşmazsak kimselerin konuşmaya zahmet etmeyeceği meseleler olduğundan, hangi alanlarda nasıl bir görünmezliğe maruz kaldığımızı tartışmaya koyulduk. Feminist harekette heteroseksizmlle mücadelenin sadece bir başlık olarak geçiyor olması ve politik gündemde yer bulamaması bizi nasıl rahatsız ediyorsa, LGBTİ+ hareketi içerisinde yeterince maddi olmazsan senin sorunlarına kimsenin kulak asmaması da bizi bir o kadar rahatsız ediyordu. Bu ortak dertlerimiz bizi yan yana getirdi ve kısa zamanda birlikte çok güzel işler yaptık. Çok basit sorulardan varoluşumuza dair daha derin meselelere kadar birçok konuda tartıştık, yol aldık.”

Kendini bir öz-örgütlenme olarak tanımlayan LezBiFem, bu tanımı “Aslında meseleye biraz dışarıdan bakmaya çalıştığımızda, “lezbiyen, biseksüel feminist öz örgütlenmesine neden ihtiyaç var?” tartışmasının kendisi bile bu ihtiyacı açıklamaya yetiyor. Yıllardır öz örgütlenme deyince otomatik olarak akla gelen trans öz örgütlenmesinin ne kadar elzem olduğu konusunda hiçbir şüphesi olmayan bizler, LGBTİ+ hareketinden ve feminist hareketten ayrı bir örgütlenmeye giderken sanki haklılığımıza başkalarını ikna etmek için argümanlar arıyor gibiyiz. Oysa ki hiçbirimiz LGBTİ+ hareketi içinde yer alan birçok erkeğin lezbiyenler ve biseksüel kadınlarla ilgili avam mizah dergilerini aratmayacak yorumlarına yabancı değiliz” noktasından kurmuştur.

BURADA BİR TARİH VAR: KADIN KADINA ÖYKÜ YARIŞMASI

Kadınlardan kadınlara, kadınlardan kadınlar için ilk öykü yarışması olan Kadın Kadına Öykü Yarışması, 2006'dan bu yana düzenleniyor. “Kadınları seven kadınların” öykülerini kayda geçirmek amacıyla yola çıkan yarışma, bugün 13 yıllık eşcinsel ve biseksüel kadın yazını için bir arşiv niteliği taşıyor.

“Belleklere kazınmış karanlık imajı silmek” amacıyla ilki “Mutlu Aşk Vardır” temasıyla yola çıkan yarışma bir sonraki yıl “İlk Adım, İlk Kadın, İlk Aşk” diyerek kadınları “ilk”lerin hissettirdikleriyle buluşturdu. Üçüncü yarışma, kadınların kaleminden akan “Ten ve Tutku” dolu öykülere şahit oldu. 2009 yılında, “Ütopya”ların peşine düşen kadınlar, beşinci yarışmada, kendine açılmanın en saf hâli “Bir Kadın (mı) Sevdim(?)” ile öyküleri topladı. “Her Yerdeyiz” ile altıncı yarışmanın ardından, “Mor”a boyanmış öykülerle yedinci, “Yol” öyküleriyle lezbiyen mücadeleye yeni yollar açılarak sekizinci yarışma ger-

çekleşti. Yarışma dokuzuncu yılında “Bir Mücadeledir Aşk” ile sevginin kendiliğindenliğine işaret ederken, onuncu yılında “Ses” diyerek “bir kadın bir kadına aşık olduğunda da o sesler bir şarkı oldu belki de” öykülerini bekledi. Geçirdiği trafik kazası sonucu aramızdan ayrılan lezbiyen aktivist Zeliş Deniz anısına “Dert Bende, Derman Bende” ile “birbirine iyi gelme” öykülerini kayda alan on birinci yarışmanın ardından, siyasi coğrafyadan etkileniş öyküleri “O Halde Aşk: Tanımaz Sınırları” temasıyla on ikinci yarışmada kayda geçti. Yarışma son yılı 2018’de, “Dememiz o ki, her birimiz, ayağımıza dolanan şu fallus merkezli halının bir ucundan tutup kendi usulümüzce çırdığımızda, havalanan tozların kelebek etkisi ile birbirimize dokunup yaşamlarımızı bir nebze olsun güzelleştirebiliyorsak; bunu eşi benzeri olmayan yeteneklerimize, süper güçlerimize borçlu değil miyiz” sorusuyla yola çıkarak “Süper Gücünü Hatırla” dedi.

Kaos GL Dergi ve kaosGL.org haber & yaşam portalında yayınlanan öykülerin yanı sıra yarışmanın ilk dört yılından seçki öyküler bir kitapta toplandı. 28 öykünün yer aldığı “Aşkın ‘L’ Hâli” kitabı 2009 yılında ilk basımını yaptı. 2012 yılında ikinci, 2017 yılında üçüncü basımını yapan kitabın ikincisi için hazırlıklar devam ediyor.

AĞIZDAN
ÖPÜSEN
KADIN?

#LEBEZYEN?

KA
OS
GL

Kaos GL Derneği
PK 12 Tunus PTT Kavaklıdere - Ankara
Telefon: +90 312 230 0358
Faks: +90 312 230 6277
E-posta: bilgi@kaosgldernegi.org
www.kaosgl.org